

Úsporné zářivky nastupují, a čeká je zákaz

Autor: DENÍK/Miroslav Kucej

Úsporné žárovky sice nastupují, ale zdá se, že by to nemuselo být na dlouho.

Úsporné žárovky sice nastupují, ale zdá se, že by to nemuselo být na dlouho. Na sto třicet let slávy, po která svítily nejen Evropané klasickými žárovkami, zřejmě ani zdaleka nedosáhnou.

I když od 31.8.09 mizí z obchodů první klasické baňky, jak je vymyslel Thomas Alva Edison, úsporné zářivky – které jsou nyní jejich nejrozšířenější náhražkou – to mají nahnuté. Obsahují totiž jedovatou rtuť. A právě v tom je jejich problém. Úsporám,“ napsal německý deník Die Welt. „Už teď se dá předvídat, že dnešní úsporné žárovky jsou jen přechodným řešením kúnoru na Ministři životního prostředí zemí OSN se totiž už letos v konferenci v Nairobi domluvili, že nebezpečnou rtuť chtějí co nejvíce stahovat z oběhu. Příslušná pracovní skupina má návrh připravit do roku 2011. Nairobi měla opravdu brát vážně, musely „Pokud by se totiž dohoda z by se úsporné žárovky v budoucnu zakázat,“ usuzuje vlivný německý list.

Jsou řešením LED diody?

Řešením by podle některých odborníků mohly být takzvané LED diody. První modely se závitem, jako mají žárovky, se už pomalu objevují na trhu. Tento způsob osvětlení je ještě hospodárnější, s delší životností a hlavně bez rtuti. K jejich většímu rozšíření však zřejmě ještě povede dlouhá cesta. „Je sice pravda, že jsou ještě úspornější, ale zatím se spíš používají displejích. Záleží na výrobcích, zda je začnou baterkách a jen v používat i pro běžné svícení,“ říká odborník na úspory ekologického Hnutí Duha Karel Polanecký. Skeptický k jejich rychlému rozšíření je i zástupce ředitele Centra pro obnovitelné zdroje a úspory energie EkoWATT Jan Truxa. „Technologie LED je poměrně nákladná a z hlediska svítivosti mají tato světla stále nejbližší době je proto horší vlastnosti než kompaktní zářivky. V určité nenahradí,“ tvrdí Truxa. Také proto podle něj budou mít LED diody v boji technologií o nadvládu ve světě umělého osvětlení několik konkurentů. „Existují firmy, které intenzivně pracují na zdokonalení klasické žárovky. Možná se tak dočkáme jejich návratu, ovšem už s jinými vlákny,“ spekuluje Truxa. Některé společnosti, například GE, zase vyvíjejí organické LED diody, takzvané OLED osvětlení. Zatím si však lidé musí zvyknout na úsporné neboli kompaktní zářivky. Neznamená to ale, že hned od úterka zmizí z pultů všech obchodů. Prodejci mohou doprodat své zásoby. Nesmějí však už nakupovat nové kusy. Příští rok přijdou na řadu také pětasedmdesátiwattové žárovky a nakonec v roce 2012 nastane úplný zákaz výroby všech typů žárovek. A o další čtyři roky později je budou následovat také současné halogenové zářivky.

Kam s nimi?

Na rozdíl od klasických žárovek obsahují ty úsporné vysoké množství rtuti, v jedné je jí od jednoho do osmi miligramů. Po použití se tak stávají nebezpečným odpadem a v žádném případě nichž úsporná svítidla nepatří do koše. Přesto je tam většina Čechů, u získávají stále větší oblibu, odhazuje. Nebezpečný těžký kov tak končí na skládkách, odkud se uvolňuje do přírody. Kdyby vysloužilé úsporné zářivky skončily v recyklaci, tak z nich lze až 95 procent rtuti znovu využít. Prodejci elektra by proto měli mít ve svých obchodech na tento druh nebezpečného odpadu sběrná zařízení. „Každý, kdo úsporné zářivky prodává, by je měl také odebírat nazpět. Já osobně je vždy vrátím. To, že je někdo vyhodí, je však spíš problém

uživatelů, ne prodejců,“ myslí si Polanecký. Ani povinný zpětný odběr nedonutí všechny uživatele zářivky správně Evropě se už proto začínají ozývat návrhy, jak celou věc recyklovat. V řešit radikálněji. „Zavedme zálohy na tyto žárovky a napišme na ně varování, že obsahují rtuť,“ navrhuje například německý Spolek pro životní prostředí a ochranu přírody. Jenže to by už tak poměrně vysokou cenu úsporné zářivky ještě zvedlo.

Připravili TOMÁŠ PROCHÁZKA a FILIP SUŠANKA

Rtuť ze světel je nebezpečná, škodí přírodě i zdraví dělníků

[Praha](#) - Když před nedávnem začal platit zákaz prodeje rtuťových teploměrů, argumentovali zástupci Evropské unie hlavně tím, že obsahují nebezpečný těžký kov. Proto se může zdát paradoxní, že nyní bruselští byrokraté vytlačili klasické žárovky. Jejich náhrada je totiž rtuť plná. Nebezpečná je i výroba úsporných zářivek. Až 70 procent jich pochází z Číny, podmínky v tamních továrnách jsou však katastrofální. Stovky zaměstnanců mají v těle nebezpečně vysoké množství tohoto těžkého kovu.

Například ve městě Fo-šan mělo ze 78 testovaných dělníků zdejší továrny na výrobu zářivek 68 v těle tak vysoký obsah rtuť, že je bylo nutné hospitalizovat.

Úsporné zářivky však mohou škodit i přírodě, pokud se z nich nebezpečný kov uvolní nekontrolovatelně, například na skládkách.

Skladovat by se proto měly v plastových pytlích nebo ve speciálních [kontejnerech](#). Vysloužilé patří mezi nebezpečný odpad, v žádném případě ne do koše.

Češi to však stále příliš nedodržují. Podle průzkumu firmy Ekolamp, která se recyklací světelných zdrojů zabývá, skončilo v Česku loni v běžné popelnici na čtyřicet procent zářivek.

Čeští odborníci popírají škodlivost zářivek, jiní ji naopak připouštějí

Praha - Zatímco v zahraničí lékaři čas od času upozorňují i na možné negativní vlivy zářivek na zdraví, čeští odborníci žádné nepřipouštějí. „Jsou to naprosté nesmysly, žádná újma na zdraví jednoznačně nehrozí,“ říká Adriana Lajčíková z odboru hygieny práce a pracovního lékařství Centra odborných činností Státního zdravotního ústavu. Stejně mluví také její kolegyně z odboru chemických a fyzikálních laboratoří Centra laboratorních činností Jitka Hollerová, která se na nejrůznější typy svítidel specializuje. „Všechny dosavadní studie ukazují, že úsporná svítidla nejsou zdraví nebezpečná. Světlo z nich je v podstatě stejné jako z klasických žárovek,“ prohlašuje Hollerová. Ale například podle německého odborníka Alexandra Wunsche mohou úsporné zářivky škodlivě působit na hormonální režim. „Při špatném zacházení mohou urychlit nástup civilizačních chorob – nemocí krevního oběhu, cukrovky, ale i zvýšit riziko rakoviny prostaty,“ tvrdí lékař v listu Osnabrücker Zeitung. S kritikou podle zahraničního tisku přicházejí i někteří oční lékaři. Deník proto oslovil Petra Kuse z [Kliniky](#) nemocí očních a optometrie Fakultní nemocnice u svaté Anny v Brně, zda se už ve své dlouholeté praxi někdy setkal s nepříznivými vlivy zářivek na lidský zrak. „To by je nemohli pustit do prodeje, kdyby škodily zdraví. Úsporné zářivky zrak zcela jistě poškodit nemohou. Umělé světlo obecně však určitý vliv mít může. Lidé trvale žijící bez slunečního svitu více trpí psychickými potížemi, typické je to u obyvatelů Skandinávie,“ řekl. Negativní pohled na úsporné zářivky může být v odlišném způsobu vyzařování světla. „Nevydávají ho méně, jak se často tvrdí, ale svítí jiným směrem. Zatímco žárovka svítí pod sebe, zářivka šíří světlo do stran. Pokud si tedy někdo do klasického lustru namontuje úsporku, tak pod ním bude opravdu méně světla. Aby to bylo stejné, tak by ji musel namontovat naležato,“ upozorňuje členka české Společnosti pro světla a osvětlování, která však v novinách nechtěla zveřejnit své jméno.